

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/I. Vse pošiljatve je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna številka 1:50 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne notice vseh vrst je plačati po Din 2:50 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Gmotni položaj učiteljstva in uradništva vobče

(Učiteljsko društvo za Maribor mesto.)

Na zborovanju učiteljskega društva za Maribor mesto, dne 25. nov. 1926 je poročal o gmotnem položaju učiteljstva in uradništva vobče tov. Alt. Po zaključeni debati, ki se je je udeležilo več tovarišev, je bilo sklenjeno, naj se izbere poseben odsek, ki naj iz vseh stavljenih predlogov sestavi resolucijo. Ta redakcijski odsek je pretresal na svoji seji predloženo stvarino, ki se je naslanjala deloma na poročilo tov. Alta, deloma na med debato iznešene misli tov. Grčarja. Radi tega je odsek določil tov. Alta in tov. Grčarja, da končno sestavita vsak svoj del resolucije in ju izročita tov. predsedniku, da celotno resolucijo da na prihodnjem zborovanju članstvu v razpravo in sklepanje. Na zborovanju dne 19. januarja 1927 je bila resolucija sestavljena v prvem delu po tov. Grčarju in v drugem delu po tov. Altu brez debate soglasno sprejeta. Glasi se:

Stanovska organizacija.

Stanovska organizacija je sredstvo, s katerim si članstvo s solidarnim nastopom pridobiva stanovskih pravic in ugodnosti in jih čuva pred izgubo. Organizacija se more izživljati samo ob popolni demokratični uredbi, zato mora izginiti iz naših organizacij gospodstvo. Vsak posameznik se mora zavedati, da tvori celico organizacije in se mora kot tak udeleževati: dejanski sodelovati pri zasledovanju organizacijskih ciljev in to na mestu in v delokrogu, ki je posamezniku odrejen. Mrtva celica ne spada v živ organizem, ona moti neoviran, prirodni razvoj, mnogo mrtvih celic pa ubije vsak organizem.

Zavest državnega uradništva.

Vsak posameznik se mora zavedati vseh povesod: v službi, organizaciji, doma in v javnosti, da je pripadnik uradniškega stanja in kot tak celica stanovske organizacije! Vse državno življenje urejuje danes pri nas birokracija. Ona odloča tudi v uradniških zadevah. Birokracija pa sestavlja uradništvo samo! Le prepogosto bide birokracija po lastnih uradniških interesih, ker posamezniki pozabljajo, da bi se morali povesod in na vseh mestih zavedati, da so celica uradniškega organizma. Tako postaja uradništvu sam največji sovražnik uradništva.

Državna administracija in uradništvo.

Sistem državne administracije je kompliciran, okoren in drag. Zato je potrebno številno uradništvo, ki obremenjuje državno gospodarstvo, ki pa ob okorelosti sistema kljub vsemu ne zmora poslova.

Vsi dosedanji poboljševalci gledajo samo na materialno breme, ki ga tvori uradništvo za državo, ne vidijo pa slabega sistema. Zato poskušajo s prostimi redukcijami rešiti to vprašanje in odpuščajo ali upokojujejo dobre uslužbence, a so vsled sistema primorani čez nekaj časa nastavljeni nove, neizkušene uradnike.

Zborovanje predstavnikov učiteljstva, zastopnikov UJU iz vseh okrajev Slovenije v Celju.

Sijajna manifestacija mirnega stanovskega dela, stanovske sloge in pravega tovarištva. — Sodba nad onimi, ki umetno delajo razdor in zmedo v naših stanovskih vrstah. — Poročilo novega poverjenika in revizijskega odbora. (Seja širjega sosveta poverjeništva UJU Ljubljana v Celju, dne 2. februarja 1927.)

Otvoritev.

Ob 10½ predpoldne otvori v deški osn. šoli tovariš poverjenik Andrej Skulj sejo, pozdravivši navzoče člane — zastopnike učiteljstva vse Slovenije.

Seje se je udeležilo tudi precej drugega učiteljstva Celja in okolice.

Tovariš strokovni tajnik Josip Kobal ugotovi, da ni zastopanih na seji naslednjih 5 društev: brežiško, kozjansko, marenberško, novomeško in šoštanjansko društvo.

Med sejo sta prišla predsednika marenberškega in novomeškega društva. Na knadno se je opravičil predsednik šoštanjanskega učiteljskega društva.

Poverjenikovo poročilo.

Nato sledi poročilo tovariša poverjenika Andreja Skulja o delu poverjeništva od celjske skupščine do danes:

Poverjeništvo, kateremu je celjska skupščina podelila za poslovno dobo svoje

V državno administracijo je uvesti sistem upravne ekonomije. Predvsem je izvesti organizacijo samouprav z najširšim delokrogom. S pomočjo teh bo mogoče uvesti v državno administracijo upravno in materialno ekonomijo in izvesti pravilno redukcijo uradništva. Samoupravne oblasti bodo zajedno zamogle prevzeti sposobne in delazmožne uradniške sile, ki bi vsled spreminjenega upravnega sistema postale pri državni upravi odveč in bi se tam reducirale.

Gmotno vprašanje uradništva.

Po razmotrivanju neugodnega gmotnega položaja učiteljstva in vsega državnega uslužbenstva vobče je prišlo učiteljsko društvo za mesto Maribor vzpričo ponovnih vznemirljivih časopisnih vestí o zopetnem poslabšanju naših itak že skrajno okrnjenih gmotnih in moralnih pravic do naslednjih zaključkov:

Pogoji za rešitev istega:

Svoje rešitve iz tega nevdzdržnega stanja vidimo v čimprejšnjem uresničenju tehle temeljnih zahtev:

Združitev vsega učiteljstva v enotni organizaciji.

1. Da se vse jugoslovensko učiteljstvo najtežnje združi v enotni strokovni organizaciji v našem UJU, ki bodi edina reprezentanca vsega osnovnošolskega učiteljstva v državi.

Združitev vseh strokovnih organizacij uradništva.

2. Da se sleherni državni uslužbenec organizira v svoji strokovni organizaciji; vse strokovne organizacije od služiteljev do univerzitetnih profesorjev pa po svojih oblastnih oziroma pokrajinskih organizacijah v enotno činovniško organizacijo kot predstaviteljico vsega državnega uslužbenstva.

Iniciativno in energično vodstvo strokovnih organizacij.

3. Da se v vse centralne organizacije volijo neustrašeni, energični možje, ki bodo smotreno, iniciativno in dosledno zastopali edino le interese vsega članstva in v dosego skupnih ciljev brez kolebanja segali po vseh uspehe obetajočih sredstvih.

Boj za načela in skupni smoter.

4. Svarimo vse posameznike, da z osebnimi ambicijami in pretenzijami, z osebnimi spori in prepri in ne kršijo discipline in ne razdvajajo naših vrst.

Zavedajmo se, da needin in nedisciplinirani nastop državnega uslužbenstva je in ostane grobokop naših moralnih in pravnih prilik.

Zato opuščajmo osebna nasprotstva, kadar se bide boj za načela, potlačimo individualna stremeljenja, kadar gre za skupni smoter in sledimo klicu iz naših vrst: Vsi državni uslužbenci v enotno fronto za pridobivanje stanovskih pravic in dobrin in očuvanje istih pred izgubo!!

poverenje, stopa danes pred širji sosvet, da poroča o svojem dosedanjem delovanju, o svojih uspehih in neuspehih, da predloži poročilo, v kolikor se je izvršila, na skupščini naročena revizija gospodarskega stanja poverjeništva in drugo.

Po izglasovanju deklaracije na celjski skupščini, s katero so jasno označene smernice naše stanovske politike, smo bili trdno uverjeni, da se poleže v naših vrstah nastalo razburjenje, da bomo prešli z vsem članom na delo po začrtani poti. Uverjeni smo bili, da bodo tovariši, ki se niso mogli pridružiti večini, priznali svojo manjšino in skušali uveljaviti svoje zahteve in težnje legalnim potom kot opozicija.

Upoštevali smo tudi oddvojeno mišljenje, ki naj budi v članstvu razmišljanje in svobodno presojo, ga izpopolnjuje in usposablja potom plemenite borbe. Le tem potom vidimo možnost izpopolnjevanja nas samih in razvoj resnično svobodne organizacije,

iskrene stanovske zavesti in discipline, dvig našega stanja, ugled in napredek šole in naroda.

Potom organizacije moremo priboriti našemu stanju ugled in spoštovanje najširših plasti naroda, da bomo res pravi narodovi učitelji. V pravični borbi za naše pravo, neumornem delu v šoli, na prosvetnem in gospodarskem polju, v iskrenem stanovskem edinstvu, hočemo z dejanji in vzgledom, ne samo z besedami, delovati za pravo edinstvo, srečo, napredek in blagostanje naroda ter naše velike in edinstvene države.

Iskreno mi je žal, da je prišlo drugače, da sem se motil v preglobokem zaupanju iskrenega tovarištva.

Spomenica »akcijskega odbora«.

Ko smo dospeli na glavno skupščino v Beograd, so nam izročili tako spomenico »akcijskega odbora«, ki je bila poslana iz Ljubljane v Beograd, brez vednosti poverjeništva. To spomenico, v kateri so hoteli podpisani tovariši izpodbijati legalnost izvoljenega poverjeništva, nam je izvršni odbor izročil, ker jo je smatral kot neumestno in nepravilno vloženo.

Povabili smo v spomenici podpisane člane akcijskega odbora, naj popravijo storjeno napako in dajo poverjeništvu, kakor žaljenim članom bivšega in sedanjega poverjeništva zadoščenje. Ker pa je ostal naš spravljeni apel brez odziva, smo morali, branč ugled organizacije in njenih članov — pred sodišče. Zavedajoč se, da smo tovariši, da nam je treba sloge in ljubezni, smo pristali na najmilejšo poravnavo v posebni »izjavi«, ki naj jo poleg »Učit. Tov.« objavi tudi list »Edinstvo«. Obzalujemo, da še temu niso naši nasprotni tovariši takoj ustregli v smislu dogovora.

O listu »Edinstvo«.

ne mislim govoriti. Imate svoj razum in lastno sodbo. Če je bil ta list potreben, če koristi našemu ugledu, sodite sami. Povdariti pa moram, da so ga začeli izdajati in z njim cepiti naše vrste tisti tovariši, ki so nas 30 let vodili in nam ob vsaki priliki za bičevali sloge in discipline.

Beograjski kongres.

Vizitka za našo beograjsko skupščino je bila, kakor sem omenil, spomenica »akcijskega odbora«, katero je pozneje žigosalo sodišče. Zalegla pa je le v toliko, da je bil sprejem dokaj rezerviran.

Z zadovoljstvom pa smo zasledovali ves potek, za nas tako važnega zborovanja v Beogradu. Pripravljani smo bili zastopati naše stališče, pa kmalu smo uvideli, da nam tega ne bo niti treba, ker so se govorili in izvajanja vseh govornikov popolnoma krila z našimi načeli. Težki časi in bridke izkušnje, trpka bodočnost nas združuje v enotno fronto iskrenega stanovskega Uduženja.

Nepozabno nam ostanejo v spominu iskrene besede članov sedanjega našega glavnega odbora tov. Vlade Petrovića, bivšega predsednika Stankovića in drugih, tik pred volitvijo predsedstva, ko so vsi tako iskreno povdarjali, naj pozabimo, kar je bilo, kar nas je ločilo, naj prevlada stanovska zavest, da se iskreno družimo in delamo na edinem pravcu prave stanovske edinstvenosti in izločimo iz naših vrst vse, kar nas bi moglo razdvajati. (Buren aplavz).

Zaključili smo našo državno skupščino v najlepšem soglasju v iskreni manifestaciji za popolno stanovsko edinstvo.

Poverjeništvo pred ministri.

Pri tej priliki ne smem preiti neljubega očitka, da smo se šli člani poverjeništva klanjat tedanjemu ministru g. Puclju.

Z vednostjo predsedstva UJU smo posetili tedanjega slov. ministra, po želji upraviteljev in učiteljev kmetijsko-nadaljevalnih šol v svrhu podpore za te panoge šolstva. Po uspehi intervenciji smo, vedoč da se pripravljajo nekatera premeščanja učiteljev in nekatere spremembe pri nadzornikih, opozorili g. ministra na to, da še nobena stranika ni koristila ne sebi ne učiteljstvu s takimi čini. Ne ščitimo krivcev, če so, mora pa se jim krivda neoporečno dokazati, nato pa naj se ukore in premeste, ali kakorkoli v merah zakona kaznujejo.

Nismo se torej klanjali, opozorili smo g. ministra samo na to, kar zahteva zakon in pravica, kar zahtevajo naši tovariši, kar nam naroča deklaracija.

Tako bomo, če bo potreba, opozorili vsakega g. ministra in zadevnega predstavnika, katerekoli stranke, da očuvamo učiteljstvo neprijetnih presenečenj in trpljenja, da priborimo zakonu pravo in pravico.

Sodite cenjeni tovariši sami, kaj je bolje, kaj previdneje — trpljenje in krivico odvrčati in zabraniti, ali že storjeno popravljati.

Prepričani smo, da naš korak ni bil brezuspešen. Sami veste, da so neljuba, toliko gorja in bridkosti rodeča premeščanja skoraj popolnoma prenehala.

Slučaj Möderndorfer.

V zadnjem času nas je presenetil slučaj tov. Möderndorferja. Ne bom Vam o tem razpravljaj, zadeva Vam je bila razjasnjena v »Učit. Tov.«

Pri tem slučaju so pritisnile na slov. učitelja preko zakona močne komponente. Poverjeništvo je storilo vse, kar mu je bilo mogoče, opirajoč se na pravo zakona. Razčistili smo zadevo, da so odločilni faktorji pripoznali grde klevete, ki so se tajno sklepane proti tov. Möderndorferju. In to je uspeh, da so bili prvotni dekreti preklani in so bili merodajni faktorji delno pripravljene popraviti krivico. Primorani so bili skriti se za člen 71.

Seje predsedstva in poverjenikov UJU.

V svrhu ožjih stikov med predsedstvom UJU in poverjeništvi si je osvojila letošnja beograjska skupščina predlog pover. Ljubljana, da se vrše vsaj vsak drugi mesec skupne seje poverjenikov s predsedstvom UJU.

Prvi sestanek se je vršil zadnji dan oktobra minulega leta v Zagrebu, na katerem so bila zastopana pov. Beograd, Ljubljana, Split in Zagreb, odsotno je bilo ono iz Sarajeva.

Na tej, ves dan trajajoči seji so se poročili predsedstva o širjenju in utrjevanju organizacije ter živahnem delovanju v izvršnem odboru, pretresale smernice za spremembo pravil, določali temelji za organizacijo našega tiska, o ureditvi in utrditvi organizacije po vsej državi, o stikih z inozemskim učiteljstvom in o ustanovitvi »Učiteljske samopomoči« po vseh poverjeništvih.

V pretresu je bil tudi zakon o osnovnih šolah in sprejeto je bilo naše stališče osemletne šolske obveznosti, ki naj se za deželo v zadnjih dveh letih presoduje pouk tako, da bodo to kmetijsko, odnosno gospodarsko nadaljevalne šole. Učitelji pa naj prejemajo za ta pouk nagrade. (čl. 16.)

Zivahno smo razpravljali na tej seji o učnih načrtih in zavzeli stališče, ki je bilo objavljeno v 10. številki »Učit. Tov.«

Ko se je razpravljalo še o merah glede zaščite učiteljstva, ki je bilo preganjano vsled političnih prilik, je bilo stavljenih več samostojnih predlogov, tako glede razširjanja in utrditve naše organizacije, glede delegiranja našega člana v komisijo za izpremembo čin. zakona in glede zaščite učiteljev, pri odsluženju kadrskega roka.

Vsled prekratkega časa je bilo več predlogov odloženih pismenim potom.

Prva seja, ki je bila stvarna in plodovita, je potekla v najlepšem soglasju. Druga seja, ki bi se imela vršiti dne 25. januarja t. l., je bila preložena na našo prošnjo na februar, ker smo imeli obilo posla s pripravami za sejo širjega sosveta.

Skupno delo z ostalim državnim uradništvom.

Važno je vprašanje združitve vseh državnih uradnikov v skupno stanovsko organizacijo. Vprašanje nastane, kako stališče naj zavzame k temu vprašanju učiteljstvo. Jasno!

Dolgo smo bili boj za naše podržavljenje. Z izvojevano pravico se moramo zavedati tudi dolžnosti na skupnem sodelovanju uradniške organizacije, skupne fronte, v svrhu obrambe skupnih pravic, tako v moralnem, kakor gospodarskem oziru.

To potrebo po skupni organizaciji ste potrdili s svojimi sklepi pri okrajnih društvih glede pristopa v činovniški savez.

Kot zastopnik poverjeništva Ljubljana sem se udeležil običnega zbora glavnega čin. saveza v Zagrebu.

Prepričan pa sem se, da ta organizacija taka, kakor je bila do sedaj, ni v stanju vršiti nalog, ki se ji nalagajo. Oster odpor Hrvatov pod vodstvom Benkovića, Dalmatincev pod vodstvom prof. Katunarića ter južnih Srbov in Črnogorcev, katere pa smo Slovenci le delno podpirali, je pokazal, da je treba novih sil, nove preorientacije, ki sliči našim težnjam, po strogo stanovski, od političnih strank neodvisni uradniški organizaciji.

S sprejetjem novih pravil in snovanjem pokrajinskih savezov smemo upati, da se bo organizacija konsolidirala in pridobila dovolj moči za uspešno delo.

Savez v Ljubljani, katerega člani smo tudi mi v ljubljanskem poverjeništvu včlanjeni učitelji, je sprejel v svoja pravila dokaj od naše strani stavljenih predlogov in je upati, da bodo poleg nas stopile v savez vse večje organizacije.

Zavedajoč se, da smo mi jaka in preizkušena organizacija, so nam ponudili predsedstvo, katero pa smo z ozirom na zaposlenje naših članov ožjega sosveta, posebno tov. Dimnika, katerega so vsi želeli na predsedniškem mestu, zlasti pa z ozirom na našo organizacijo samo, za sedaj odklonili.

Činovniški Savez in UJU.

Učiteljstvo se je odločilo za vstop v čin. savez. Med predsedstvom UJU in glavnim savezom v Beogradu vladajo še nekatera nesoglasja. Poverjeništvu je napravilo na obe strani potrebne korake, zlasti pri savezu, da se sporna zadeva čim prej uredi in da pristane savez na vse upravičene zahteve naše organizacije.

Osnutek novega šolskega zakona.

Poleg vsega obilega dela smo dobili v pretres osnutek novega šolskega zakona. Ker je bil čas za presojo in stavitve izpreminjalnih predlogov sila kratek, smo pri tegnili k delu vse bližnje tovariše. Vsem tovarišem pa smo poslali odtis tega zakonskega osnutka v proučevanje.

Čajkovičev zakonski osnutek šolskega zakona sicer ni naš ideal, ki si želimo predvsem dobrega okvirnega zakona, vendar moramo povdariti, da ima mnogo dobrih točk. Čuli pa smo, da ga je komisija, kateri je bil predložen v razsojo in popolnitev, v marsičem poslabšala.

Gibanje po okrajnih društvih UJU.

Med tem je vladalo živahno življenje po naših društvih, na njihovih zborovanjih, katera so posejali vaši zastopniki v poverjeništvu, pa ne kot policaji in ogleduhi, kot tovariši, ki so bili pripravljeni dati potrebna pojasnila in sprejemati vaše želje in nasvete. Smatram za potrebo povdariti, da poverjeništvu ni oblast, ampak vršilec vaših

želj in zahtev, zato mora slišati vas, ako hoče služiti vam in skupni naši dobri stanovski, narodni in državni stvari.

Spomenik Nj. Vel. Kralju Petru-Osvoboditelju.

Odbor za postavljenje spomenika Nj. Vel. pok. kralju Petru Vel. Osvoboditelju in Ujedinjitelju, nas je povabil na sodelovanje pri tem patriotskem činu.

Prepričan sem, da se bo vse učiteljstvo z veseljem odzvalo našemu vabilu pri tem patriotskem delu v znak hvalečnosti do velikega in junaškega očeta našega ljubljene velikega kralja Osvoboditelja.

Uverjen sem, pa naj govore karkoli, da bo naš učiteljstvo svoje iskreno patriotsko čustvovanje manifestiralo v polni meri ne samo z besedo — ampak v dejanju. (Buren dolgotrajen aplavz in odobravanje).

Da je govoril tovariš poverjenik iz srca navzočim, je pričal ob sklepu njegovega poročila buren aplavz.

Revizijsko poročilo.

Slediti bi moralo tajniško poročilo, Toda tov. Mavrič predlaga, naj pride takoj na dnevni red poročilo revizijskega odbora, da lahko to absolviramo dopoldne. Predlog je soglasno sprejet.

Poverjenik proglašuje sejo za tajno. Apelira na učiteljstvo, naj varuje čast in ugled stanu in smatra zadevo za tovariško.

Sprejet je bil nato primeren predlog za sanacijo zavoženega gospodarskega položaja. Blagajnik tov. Grum poroča, da so od 10. januarja 1926 poravnane vse obveznosti poverjeništvu, da so vsi trije listi aktivni. Poziva blagajnik okrajnih društev, da točno vrše svojo dolžnost, ker le potem bo od sledj brezhibno lahko delovalo tudi poverjeništvu in bo, kakor dosedaj, sproti plačevalo vse liste in obveznosti poverjeništvu. (Dalje prihodnjič.)

in umetnosti, vežbanje gospodarskih in socialnih vrlin.

Vse to bi moralo najti v zakonu izraza. Ako je zakon iz 1869, leta uvel realne predmete kot novorojenčke v šolo — mora danes to načelo realnosti pouka praznovati zmagi.

Zahteva današnjega časa je, sploh postaviti ves pouk na prirodna tla. Človek, človeško bivališče, vas, okolica, narod, družva, dežela, domovina, vse to je produkt prirode in nujna je zahteva, da se človek v njej spozna. Človeka je po tegniti iz njegove namišljene višine in ga postaviti nazaj na zemljo. Človek se mora zavedati svojega mesta v prirodi, in iz tega načela bi moral izhajati ves pouk. Zakon pa tega ne povdarja dovoljno.

Šolska obveznost.

Najslabša stran zakona je, da dejansko omogoča zmanjšanje šolske dobe.

Naše načelo mora biti: proč z vsakimi olajšavami glede šolskega obiska.

Vsako izkoriščanje otroškega dela je nesocialno — tudi, če se to vrši doma. Ako nismo zato, da bi otroci delali v tovarni, tudi ne moremo biti zato, da bi na račun šolskega pouka delali doma. Najbolj pa je obsojati, da se olajšave pouka koncentrirajo na zadnji dve šolski leti. To sta leti, ko je razum otrok že razvit, ko zamore že sam iz svoje notranjosti ustvarjati predstave, ko je torej za pouk najplodovitejši čas.

Zato postavljamo kot našo zahtevo: Dobo osnovnošolske obveznosti ne gre krčiti, temveč razširiti za dve leti. In sicer naj slede osmim letom obveznega šolskega pouka dve leti obveznega nadaljevalnega šolstva s skrčenim poukom (tipa obrtno-nadaljevalne in kmetijske nadaljevalne šole), ki imata strokovni značaj.

Nadaljnja hiba zakonskega osnutka je da ne onemogoča prenapolnjenosti.

Proti birokraciji v šolski upravi.

Zakonski osnutek izročila šole birokraciji. Birokracija pa je smrt napredka. Zato je povdariti težnjo demokracije šolstva. Povdariti je važnost lokalne inicijative, ker samo tako se bo dala preprečiti nivelizacija naše šole navzdol.

Enakopravnost učiteljstva in disciplinski predpisi.

Učiteljstvu prinaša zakon poboljšanje sedanjega položaja.

Načeloma je povdarjati popolno enakopravnost med ženskim in moškim učiteljstvom, in to v pravicah kakor v dolžnostih.

Zahtevati je, da veljajo za učiteljstvo iste disciplinarne odločbe, kakor za ostalo uradništvo.

Uvedba šolske demokracije.

V šoli naj postanejo odločilni oni činitelji, ki so v tesni vezi z njo.

Ti so:

V prvi vrsti otrok — kar se ima izražati v izvedbi pouka;

v drugi vrsti učitelj;

v tretji vrsti starši.

Danes je zamenila gospodarja šole, ki je bila nekdanj cerkev, t. j. duhovno gospodo, posvetna gospoda. Jaz pa povdarjam zahtevo, proč z vsako gospodo iz šole. Zato uvedba šolske demokracije.

Tehniška izgradba osnutka šolskega zakona.

Z ozirom na tehnično izgradbo osnutka je omeniti, da je v mnogočem prenatrpan, da vsebuje mnogo, kar bi spadalo v pravilnike. To je, kakor smo že omenili pri II. slabost, ker bode zakon postal ovira za razvoj šolstva taktat, ko bo nadaljnji napredek na polju pedagogike današnje stanje že preteklo.

Intervencija predsedstva UJU za korist učiteljstva.

Predsednik našega Udruženja pri gosp. pomočniku ministrstva prosvete. — Upokojitev učiteljstva z 32 leti in 150/0. — Ravnopravnost poročenih učiteljic. — Za učitelje-begunce. — Zbirka za Jugoslovanski dijaški dom. — Mōderndorferjev slučaj. — Pritožba proti premestitvam. — Hrvatski učitelji izven našega Udruženja žele vstopiti v UJU.

Predsednik našega Udruženja je obiskal dne 24. januarja t. l. pomočnika prosvetnega ministra g. Obradovića, mu dostavil nujne zadeve ter se istočasno informiral o sledečih vprašanjih.

Predstavka UJU.

1. Ali je v proračun vnešena odredba, da dobijo učitelji 10% po 32 letih službe, ko stopijo v penzijo.

2. Ali je v proračunu odredba, da se izenačijo prejemki omejenih učiteljic z učitelji.

3. Ali se priznajo službena leta učiteljem-beguncem iz drugih teritorijev.

4. Ali se bo popravila krivica storjena tovarišu Mōderndorferju.

5. Ali se bode ugodilo predlogu UJU in odredilo gotov dan, ko bode smelo učiteljstvo zbirati od otrok prispevke za Jugoslovanski dijaški dom UJU.

Odgovor g. pomočnika.

G. pomočnik je pokazal mnogo dobre volje, da ustreže zahtevam UJU. Izjavil je:

1. Že g. ministru je bila izražena želja naj se vnese v finančni zakon odredba, da imajo vsi oni uradniki, ki se jim službena leta štejejo po specialnih zakonih, vsteje 15% v penzijo s tem zakonom, torej naj tudi učiteljem, ki stopijo po 32 službenih letih v pokoj, pripada 15%. Ukazano je referentu g. Kasapiću, da preišče zahtevo in skupno z načelnikom g. Polovinom stilizira določbo za finančni zakon.

2. Kar se tiče učiteljic je težja zadeva, ampak poskušal bo narediti vse, kar je za sedaj mogoče.

3. O priznanju službenih let učiteljem-beguncem, je rekel g. pomočnik, da je bila zadeva pred strokovnim svetom in je predložena strokovni komisiji za tolmačenje zakona.

4. Vprašanje tov. Mōderndorferja se je pretresalo delj časa in je konstatirano, da

njegovi prestopki niso tako veliki, da bi moral on radi njih trpeti, ampak stanje, ki je nastalo vsled njegovega pisanja, je tako, da je najbolje, da gre g. Mōderndorfer iz Mežice, kjer je z uspehom deloval na prosvetnem polju. G. pomočnik je razložil predsedniku ves razplet, intervencije drugih ministrstev in je na koncu dodal, da je pripravljen tov. Mōderndorferju dati boljše mesto, katero on sam želi, samo, da ne zahteva povratka v Mežico.

5. Rečeno je, da se bo pozneje določil dan, ko se bo po vsej Jugoslaviji pobiralo od mladine prispevke za Jugoslovanski dijaški dom.

Intervencija glede premeščanj.

Predsednik UJU je ob koncu zahteval, da se v finančni zakon vnese določba, da imajo učitelji, kaznovani s premestitvijo po izvršeni kazni pravico pritožbe na Državni svet, ker sedaj niti te pravice nimajo. G. pomočnik je vzel to zahtevo na znanje in bode o njej obvestil gosp. prosvetnega ministra.

Hrvatsko učiteljstvo želi vstopiti v UJU.

Nazadnje je vzel g. pomočnik z mize list »Hrvatski učitelj«, pokazal na uvodni članek v istem in izjavil željo, da se v UJU združi vse učiteljstvo, torej tudi ono, zbrano okoli omenjenega lista, ki izraža željo za pristop v UJU, ampak samo pod častnimi pogoji.

Predsednik UJU je nato izjavil, da ga veseli pažnja g. pomočnika za UJU in da gojijo vsi člani UJU iskreno željo, da pristopijo v njihove vrste vsi učitelji, ki so se do sedaj abstinerjali. Mi tovarišem ne stavljam nikakih ponižujočih pogojev za vstop, temveč jih sprejememo z odprtimi rokami, vrata v UJU so odprta vsakomur, ki želi stanu dobro in vodi stanovsko politiko: znana je pot za vstop in ta pot je polna časti za vse in polna ljubavi za vsakega iskrenega borca stanu.

Splošne vesti.

— Odbor za zakon o narodnih šolah v Nar. skupščini, ki sestoji iz 21 poslancev, je izbran tako, da je v njem 11 učiteljev in tudi bivši prosvetni minister Pribičević. Predsednik in tajnik odbora sta učitelja. V odboru so sledeči učitelji: Jovan Čirković, predsednik; Marko Petrović, tajnik; Kosta Gnjatić, Vasa Franičević, Andra Kujundić, Dušan Marković, Prokopje Šiljak, Dim. O. Popović, Mihajlo Kujundić, Etem Mulabdić in Jovan Jović. Kakor poroča »Narodna Prosveta« je želja tudi novega prosvetnega ministra, da bo zakon čim prej sprejet. Od slovenskih poslancev so v odboru minister dr. Kulovec in dr. Pivko.

— »Narodna Prosveta« prinaša v 10. številki od 6. februarja informativen članek, ki v njem na kratko navaja vsebino uvodnega članka »Stanovske organizacije in politične stranke« iz »Učiteljskega Tovariša«.

Dalje opozarja na listek »Šola bodočnosti in pot k njej«. Koncem članka čestita novim poslancem-učiteljem, ki so izvoljeni v mari-borsko oblastno skupščino.

— Novi minister prosvete, Resor ministrstva prosvete v sedanjem Uzunovićevem kabinetu je prevzel g. Velja Vukičević, ki je svoječasno že bil minister prosvete.

— 15 od sto za učitelje z 32 službenimi leti je vnešenih, kakor poročajo listi, v finančni zakon.

— Usoda Višje ped. šole. »Vreme« z dne 3. t. m. prinaša sledečo vest: V finančnem zakonu za leto 1927/28. je člen 104., ki se nanaša na Višje ped. šole in se glasi: V početku šolskega leta 1927/28. se bode uknil višji tečaj tretjega in četrtega letnika. Tretji letnik se več ne otvori, nego samo četrti. Sedanji slušatelji tretjega letnika končajo četrti letnik v letu 1927/28., s čimer bode ukinitve višjega tečaja kon-

Misli k osnutku novega zakona o narodnih šolah.*

(Iz referata tov. Viktorja Grčarja na učiteljskem zborovanju za Maribor mesto, dne 19. januarja 1927.)

Historijat šolske zakonodaje pri nas.

Dosedanji ljudskošolski zakon iz l. 1869. je odpravil prejšnjo šolsko ustavo v Avstriji iz l. 1805. in odpravil konkordatsko šolo iz l. 1855.

Bistveno je bilo doseženo s tem zakonom dvoje: 1. iztrgal je šolo iz rok cerkvene hierarhije; 2. uvedel splošno osemletno ljudskošolsko obveznost, t. j. otvoril splošno izobrazbo najširšim plastem naroda.

Še je kot veliko pridobitev tedanjega časa uvedel v šolo realne predmete.

Ta zakon je seveda naletel na hud odpor onih krogov, ki so dotlej šolo smatrali kot svojo domeno — krogov cerkvene hierarhije in konservativnih krogov Avstrije, ki jim splošna ljudska izobrazba ni šla v račun, ker so se bali, da bi se izobrazeno ljudstvo ne dalo lahko vladati.

Ti krogi so započeli hudo, vztrajno in dosledno borbo proti novemu zakonu. Slovenci tistih let so stali na strani reakcije. (Nastop dr. L. Tomana v dunajskem parlamentu. Šuklje.)

S šolsko novelo 1883. leta so dosegli ti krogi svojo prvo zmago. Novela je pomenila koncesijo cerkvi. Cerkev je dobila do neke mere vpliv na šolo, a v zakon se je vnesla možnost šolskih olajšav glede obiska, na podlagi katerih se je v nekaterih deželah 8-letna šolska obveznost znižala na 6 let.

S tem pa borba za šolo ni bila končana. Z vztrajno doslednostjo vidimo navedene kroge uporabljati vsak trenutek, da pridobe šolo nazaj.

1888. leta predlaga krščansko-socialni posl. knez Lichtenstein zopet novelo (v januarju).

Istega leta predlaga posl. Lienbacher nov zakonski načrt, ki naj bi izročil šolo cerkvi.

1890. leta je bil opasen moment, ko so predlagali v gosposki zbornici avstrijski škofje, da se dá cerkvi odločilen vpliv pri namestitvi učiteljev. To so preprečili liberalni mladočehi.

1897. leta je napovedalo ministrstvo Badenov zakon o učiteljskih, ki bi uvedel konfesionalna učiteljska. To so onemogočile zamotane parlamentarne razmere.

1896. leta imamo predlog Šelenhoch, ki pa je ostal demonstracija.

1808. leta je krščansko-socialni poslanec Jelek predlagal znižanje šolske obveznosti, a bil zavržen.

* Neprijatelji učiteljske enotnosti, skupnega dela, stanovskega edinstva trojijo v svet, da se je z združitvijo učiteljskih vrst in vstopom vsega učiteljstva v UJU organizacija odrekla vsakemu razpravljanju o šolskih vprašanjih, posebno pa o šolskem zakonu. Jasno je, da so vse te trditve gladko izmišljene. Ne samo, da se organizacija ni odrekla razpravljanju v vseh vseh vprašanjih, ki se tičejo šolskega zakona, temveč hoče to razpravljanje celo poglobiti na ta način, da ne bo le enostrano razpravljala o vseh teh vprašanjih, temveč pusti vsakemu članu svobodno izražati svoje nazore. Spoznavanje medsebojnih nazorov nas duhovno pogloblja in usposablja za svobodno mišljenje in razsojanje. Zdravi nazori bodo zmagali! Neprijatelji stanovske sloge in edinstva naj pretehtajo, koliko

Pozneje je avstrijski parlament vsled nacionalnega spora na Češkem postal za delo neploden in se tudi vprašanje šole ni obrnilo več ne na dobro, pa tudi ne na slabšo stran.

Temeljna načela vzgoje in pouka.

Če primerjamo sedanji osnutek z zakonom iz leta 1869., moramo ugotoviti na eni strani napredek.

To se pokaže, ako primerjamo cilj osnovne šole v obeh. Dočim navaja dose-danji zakon kot nalogo versko-nravno vzgojo itd. (§ 1.), navaja čl. 1. osnutka:

»da pomaže razvijati ljudsku izobrazovanost, čoveštvo, značaj in radnu sposobnost, da joj razvija narodnu i državljansku svijest, da joj dade pobudu za dalje usavršavanje — da širi prosvetu u narodu.«

Ta se dopolnjuje v čl. 46. — ki navaja kot načela pouka:

1. Pouk je vršiti v narodnem duhu;

2. odgajati ljubav napram podedovani grudi;

3. iznositi primere moralnih vrlina naših ljudi, lepoto naših krajev, slavne dneve prejšlosti, ljubav napram domovini;

4. upoznati deco z lepimi oblikami narodnega življenja;

5. izvajati pouk po načelih koncentracije pouka;

6. izvajati pouk po načelih delovne šole.

Načrt je postavljen torej na moderna tla. Še preveč se spušča v podrobnosti, s čimer povzroča nevarnost, da pozneje, ko bo razvoj na pedagoškem polju današnja moderna načela prekoračil, naša šola ne bo mogla hoditi paralelno z napredkom.

Vendar je pripomniti sledeče, kar bi po mojem mnenju moralo dobiti izraza v zakonu:

Šola zamore delovati na dvojen način, potem pouka in potem vzgoje.

Potem pouka je navajati učence k razumevanju sveta, navajati jih k samovzgoji.

Z poukom je stremeti k resnici. Vskokrat je resnici najbližja znanost. Zato je postaviti šolo na znanstveno podlago.

Šola mora podati možnost za naraven in harmoničen razvoj ne samo duševnih, temveč tudi telesnih sposobnosti učencev.

Vzgoja ima omogočiti gojitev osebnosti, gojitev zdravja, uživanja prirode

je vprašanj, v katerih smo si tudi glede šolske zakonodaje needini in ne moremo glede njih skupno nastopati in videli bodo, da jih je prav malo. Tudi o teh hočemo stvarno razpravljati, da spoznamo medsebojne nazore, pustimo pa vsakomur svobodo, da uveljavlja te svoje nazore potom svojih strank in kulturnih skupin. Vsi pa hočemo skupno zagovarjati in hočemo skupno nastopati za stotine in stotine vprašanj, ki so nam vsem skupna glede interesov stanu in šolstva. Poglejmo samo meščanskošolsko učiteljstvo in profesorje, tudi oni se ne razdvajajo iz teh vzrokov in se ne more reči, da so se odrekli razpravljanju in zastopanju šolskih vprašanj, če-tudi so ostali v enotni organizaciji.

Uredništvo.